

DE SEGREG ACCIÓ

Educació per canviar-ho tot

La protecció dels centres segregats a Catalunya

Estat de la segregació escolar i mesures
urgents

María Segurola Echanojáuregui

Barcelona 17/11/2021

L'Administració no aplica les principals mesures del Pacte contra la segregació i agreuja la complexificació dels centres vulnerables

Fa anys que Catalunya té un marc legal possibilitador, consens social i eines per lluitar contra la segregació escolar però l'Administració encara no desplega les actuacions bàsiques i la segregació escolar no es reverteix

Quin és l'estat del desplegament de mesures contra la segregació a Catalunya?

Només un 7,1% de l'alumnat vulnerable està detectat pel Departament

La detecció d'alumnat vulnerable no ha millorat significativament: només es detecten un 7,1% dels alumnes amb necessitats educatives per raó socioeconòmica i l'alumnat sota el llindar de pobresa és del 31,1%.

El 83% dels centres segregats reben un excés d'alumnat al llarg del curs que agreuja la seva complexitat

Hi ha una política d'assignació preferent de matrícula viva cap els centres amb més concentració d'alumnat vulnerable.

3 de cada 4 escoles segregades continua amb alts nivells de concentració 5 anys després

La majoria dels centres educatius que estaven segregats el curs 14/15 han cronificat la seva situació i continuen escolaritzant molt alumnat vulnerable.

Hi ha 20 punts de diferència de detecció d'alumnat vulnerable entre Serveis Territorials del mateix Departament d'Educació

Tot i operar sota les mateixes instruccions, els criteris i mesures no són els mateixos a totes les delegacions del Departament.

El Departament d'Educació ha d'assegurar un desplegament contundent i abastable de les mesures del Pacte contra la Segregació per evitar un empitjorament de la concentració als centres segregats durant el curs actual

El nombre de centres segregats augmenta per la manca de mesures: hi ha 420 centres segregats, 20 més que fa 5 anys

- **74 dels 123 municipis de més de 10.000 habitants té algun centre educatiu segregat** que requereix de mesures específiques de protecció.
- Els centres segregats escolaritzen un volum d'alumnat vulnerable molt superior que el del seu entorn. Els instruments i el consens social per protegir aquests centres no s'ha tradueix freqüentment en una millora de la seva situació.
- La generalització de males pràctiques com la no detecció d'alumnat vulnerable, l'alta assignació d'alumnat al llarg del curs (matrícula viva) i els desajustos en l'oferta afavoreixen la concentració d'alumnat en els centres segregats.

Evolució del nombre de centres segregats

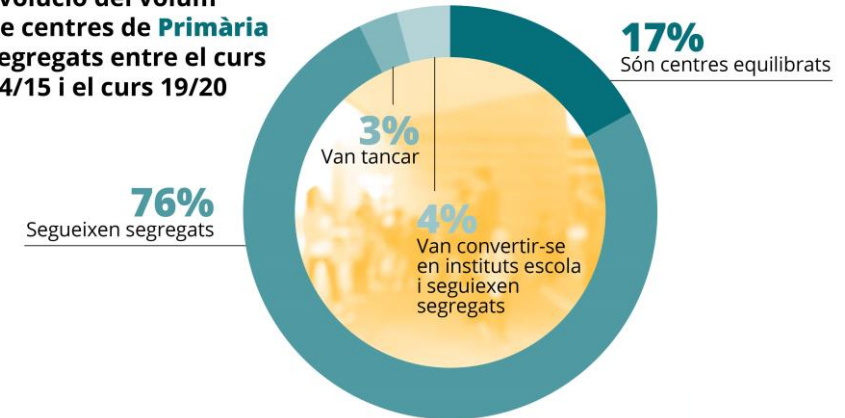
Tres de cada quatre centres segregats han cronificat la concentració en els últims 5 anys

El nombre de centres que se segreguen augmenta més ràpid que el de centres que equilibren la seva composició.

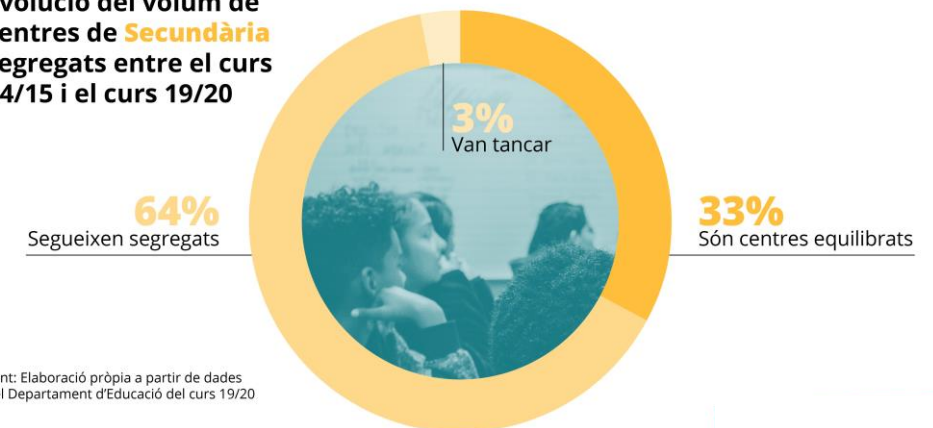
- El 80% dels centres segregats a Primària el curs 14/15 (els que es van convertir en instituts escolars inclosos) i el 64% a Secundària continuen segregats.
- El nombre de centres segregats augmenta acceleradament: 117 dels 420 centres segregats actualment tenien una composició equilibrada fa 5 cursos, mentre que dels centres segregats el curs 14/15 només 85 tenen ara una composició equilibrada

Evolució de la concentració als centres segregats al llarg de cinc cursos

Evolució del volum de centres de **Primària** segregats entre el curs 14/15 i el curs 19/20

Evolució del volum de centres de **Secundària** segregats entre el curs 14/15 i el curs 19/20

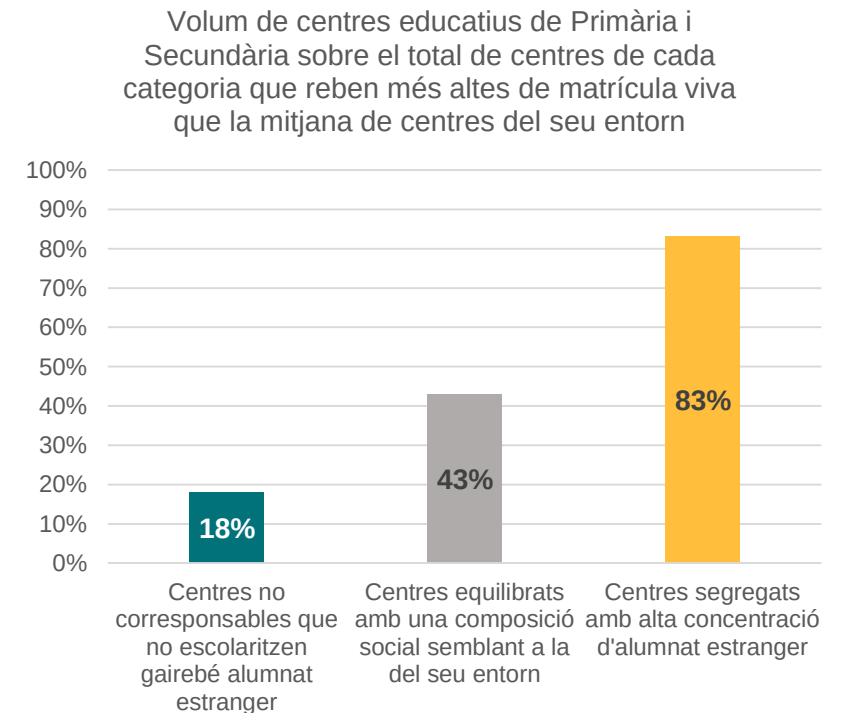

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació del curs 19/20

El 83% dels centres segregats rep un excés d'alumnat al llarg del curs que agreuja la seva vulnerabilitat

L'Administració no protegeix els centres amb més concentració de vulnerabilitat: el patró general és enviar matrícula viva als centres segregats amb vacants disponibles

- Un de cada tres alumnes de matrícula viva s'assigna a centres segregats on no gaudeix dels beneficis de la barreja social.
- El curs 19/20 6.101 alumnes van ser assignats a centres segregats quan podrien haver-se escolaritzat a centres diversos i haver gaudit de més oportunitats educatives
- El 86% dels municipis amb centres segregats els assigna més alumnes vulnerables al llarg del curs que als altres centres del seu entorn. Només Banyoles, Cunit, El Masnou, El Prat de Llobregat, Igualada, Olot, Premià de Dalt, Sant Pere de Ribes, Sant Vicenç del Horts i Viladecans i a Barcelona, el districte de Ciutat Vella, van enviar menys alumnat de al llarg del curs a la majoria dels centres segregats.
- El 91% dels municipis amb centres segregats té també centres no corresponsables que gairebé no escolaritzen alumnat vulnerable i on s'evita l'assignació de matrícula viva.

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació del curs 19/20

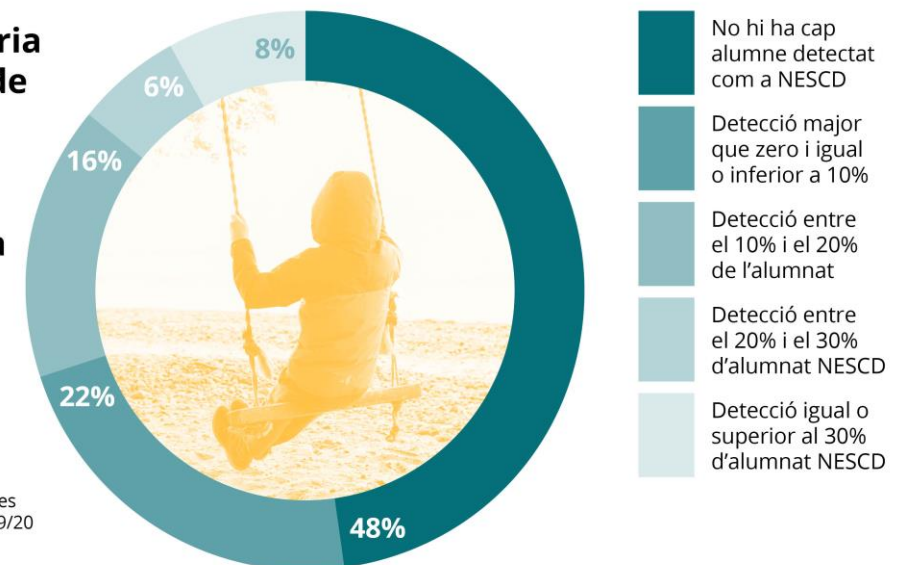
El 48% dels centres segregats no té cap alumne vulnerable detectat a P3

Els nivells de detecció d'alumnat amb necessitats educatives per raó socioeconòmica és molt baix i no ha crescut significativament els últims anys. La baixa detecció accelera la concentració d'alumnat vulnerable i perjudica especialment als centres ja segregats

- **A Catalunya hi ha 199.643 alumnes vulnerables sense detectar** que no poden accedir als beneficis d'aquesta identificació.
- **Només el 8% dels centres amb alta concentració d'alumnat vulnerable té una detecció per sobre del 30% a P3.** La baixa detecció és especialment flagrant en el cas dels centres segregats, on els alumnes es van detectant al llarg dels anys quan ja no poden distribuir-se equilibradament.

Volum de centres segregats de Primària en funció del grau de detecció d'alumnat amb necessitats educatives per condició econòmica desfavorida (NESCD) a P3

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació del curs 19/20

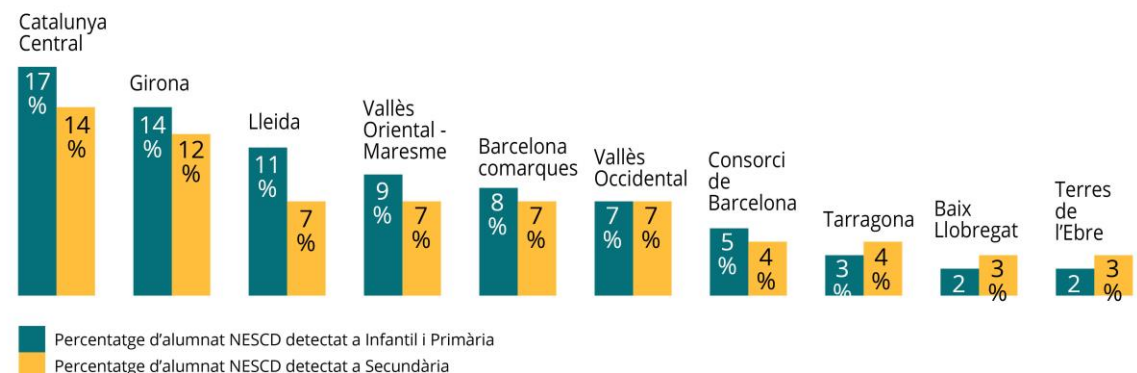

Els Serveis Territorials de Tarragona, Baix Llobregat i Terres de l'Ebre detecten per sota d'un 5% d'alumnat vulnerable al llarg de tota l'escolaritat

Hi ha una bretxa en els nivells de detecció d'alumnat vulnerable entre els Serveis territorials del mateix Departament d'Educació. Catalunya Central i Girona són les delegacions que més situacions socioeconòmiques desfavorides identifiquen al llarg de l'escolarització.

- La detecció mitjana de vulnerabilitat a Catalunya és del 7,1%, però hi ha greus diferències entre Serveis Territorials.
- Cap delegació arriba a detectar el 31,3% dels infants i joves sota el llindar de risc de pobresa.
- Els Serveis Territorials de Tarragona, Baix Llobregat i Terres de l'Ebre detecten per sota d'un 5% d'alumnat amb necessitats educatives per raó socioeconòmica a l'escola.
- Hi ha territoris amb necessitat d'actuació prioritària on s'han d'aplicar mesures desegregadores amb més contundència i urgència.

Volum d'alumnat amb necessitats educatives per condició socioeconòmica desfavorida detectat a Primària i Secundària per Servei Territorial

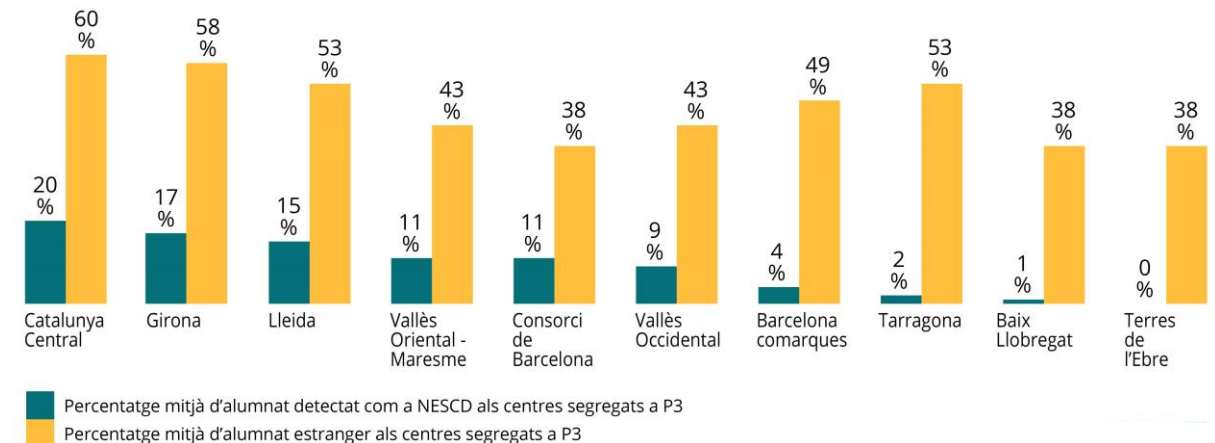
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació del curs 19/20

Hi ha 20 punts de diferència en la detecció d'un P3 segregat a Catalunya Central i d'un de Terres de l'Ebre

La manca de detecció prèvia afecta especialment a les escoles segregades d'algunes delegacions territorials, on gairebé no hi ha casos identificats

- Els centres segregats tenen de mitjana més d'un 38% d'alumnat estranger a P3, **però a cap delegació es detecta més d'un 20% d'alumnat amb necessitats educatives** en el nivell inicial d'Infantil.
- A les delegacions territorials de Barcelona Comarques, Tarragona, Baix Llobregat i Terres de l'Ebre la detecció a P3 als centres segregats és pràcticament inexistent.
- **La manca de detecció primerenca per part de l'Administració impedeix que l'alumnat pugui fer ús efectiu de les places reservades** i es distribueixi equilibradament.

Volum d'alumnat detectat a P3 com a vulnerable per raó socioeconòmica als centres segregats

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació del curs 19/20

Cal que el Departament d'Educació activi 5 mesures d'urgència per posar fre a l'augment de la segregació

La implementació immediata de les actuacions requereix de voluntat política i suport intensiu als territoris amb més baix desplegament de mesures

1. **Cal que el Departament d'Educació envii instruccions precises a les Comissions de Garanties per distribuir la matrícula viva en funció de la complexitat i faci seguiment del desplegament d'aquesta mesura.** Cal que s'activi també el bloqueig de les vacants disponibles als centres segregats i que les Comissions de Garanties facin una assignació preferent de l'alumnat al llarg del curs als centres no responsables.
2. **Cal que el Departament d'Educació i els Ajuntaments despleguin urgentment els mecanismes per detectar com a alumnat amb necessitats educatives per raó socioeconòmica tot l'alumnat vulnerable i el distribueixin equilibradament a la preinscripció 22/23.** S'ha de garantir la detecció automàtica dels alumnes vulnerables de famílies ateses per Serveis Socials, amb ajuts socials o amb germans ja detectats per identificar el 33,4% d'alumnat que actualment està per sota del llindar de pobresa i assegurar un ús efectiu de la reserva de places. El Departament d'Educació **ha de detectar quins són els territoris que més acompanyament necessiten i donar-los suport intensiu.**

3. **Cal que el Departament traslladi als Serveis Territorials la urgència de programar una oferta ajustada a les necessitats d'escolarització que no deixi vacants als centres complexos i permeti distribuir equilibradament la matrícula viva.** La majoria centres segregats acumulen un excés vacants i aquesta sobreoferta fa créixer la segregació escolar. Cal preveure tantes places com alumnes per assegurar una programació totalment ajustada a la preinscripció 22/23.
4. **El Departament d'Educació ha d'establir les reserves pressupostàries i els circuits administratius per garantir la gratuïtat total per l'alumnat vulnerable en aquest curs.** La distribució equilibrada de l'alumnat només es podrà portar a terme amb garanties si no hi ha barreres econòmiques d'accés a cap dels centres públics i concertats de Catalunya.
5. **La Inspecció educativa ha d'assegurar un acolliment efectiu dels alumnes en tots els centres educatius, independentment de les seves característiques socioeconòmiques, i preveure mecanismes per detectar i sancionar pràctiques discriminatòries amb el pagament de les quotes.** La Inspecció educativa ha de liderar les actuacions necessàries per assegurar una **bona acollida a tot l'alumnat i amonestar els centres no compleixin els seus deures** com a centres finançats per fons públics.

DE SEGREG ACCIÓ

Educació per canviar-ho tot

